

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ ВОС-
ПУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом економ
упутницом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетинје, а коме је наручице, г.
Петру Рамадановићу, к. и. аген-
ту у Котор. Донеси се шаљу
уредници. Рукописи се не вра-
ћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет ријеч-
а по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

СЛУЖБЕНИ ДИО.

Antibarensis

Facultatis Archiepiscopis Antibarensibus
UTENDI TITULO PRIMATUM SERBIAE.

R. I. D. Simeon Milinovic Archiepiscopus Antibarensis in Montis Nigri regione suis litteris die 2-a Januarii hoc anno ad SS. mum D. num Leonem XIII. P. M. datis, submisit retulit ab antiquissimis temporibus Decessores suos Archiepiscopos Antibarenses appellationem et titulum Primatum Serbiae sibi adsciscere consuevisse, quem etiam decretis tum Tridentinis tum Vaticanis subscribentes adhibuere, ac ipse hoc tempore Antibarensis Antistes et retinere et adhibere non destitit; idemque adiecit quamquam ob remotam vetustatem, vetorumque scriptorum defectum certa ac indubia documenta ad originem et ius huius tituli adserendum proferri non possint, erui tamen, uti ipse testatur, tum ex veterum, tum ex recentiorum Antibarensium Praesulum usu, hunc titulum non sine aliquo interruptionis intervallo, continuatum tamen et perpetuum apud illos extitisse. Quapropter praedictus Archiepiscopus occasione arrepta, cum sollemnibus viginti quinti Pontificatus SS. mi D. ni Leonis XIII. adventarent, supplices humilesque preces Sanctitati Suae ad movendas curavit in eum finem ut praedictam appellationem et titulum in favorem Antibarensium Antistitem firmiter ratumque esse vellet, eiusdemque legitimum usum sibi et Successoribus suis Ap. lica auctoritate et beniginitate tribuere et concedere dignaretur. Sanctitas Sua, omnibus mature perpensis, atque clementiae et benignitati indulgens, oblatis precibus, ut infra, annuendum censuit, ac praecepta, sanato prius de plenitudine Ap. licae potestatis quidquid praeter ius in eius tituli origine et usu usque ad hoc tempus irripuit, eadem Ap. lica auctoritate benigne et clementer indulsit ac declaravit, tam Archiepiscopum Antibarensem actu existentem, quam legitimos eius successores posse in posterum libere et licite appellatione ac titulo Primatum Serbiae uti, frui atque gaudere, iuxta consuetudinem et disciplinam ab Ap. lica Sede in hisce concessionibus servari solitam, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. In hac autem re iussit Sanctitas Sua hoc concistoriale Decretum fieri et expediri, ac inter acta Sac. Cong. nis Consistorialis referri et asservari.

Datum Romae die 7 Martii An. D. ni 1902.

† Carolus Patriarcha Constantinopolitanus
Sac. Cong. Const. is Secretus.Дозвола Барским Арциепискупима да се
служе насловом Примаса Српскога.

Пресвијетли, Преподштовани Господи Шимун Милиновић, Арциепискуп Барски у држави Црне Горе, својим писмом од 2 јануара ове године, управљеним на Њ. Св. Папу Лава XIII., позивно је приопштио, како његови Претходници, барски Арциепискупи још од прастарих времена обичаваху носити назив и наслов Српскога Примаса, којим су се такођер потписивали на одредбе сабора колико Тридентинскога толико и Ватиканскога; исто тако и у ово

наше доба исти данашњи Барски Арциепискуп није престао тај наслов уздржати и њим се служити. Он још надоставља, и ако веома далеке старине и оскудице старих писаца не могу се навести поуздани и несумњиви документи о почетку и праву овога наслова, ипак је непобитна истина, да су колико прастари толико и најновији Барски Арциепискупи, не бивајући кадикадашњег прекидања, ипак трајно и непрестано, исти наслов употребљавали. С тога поменути Арциепискуп, ухвативши прилику свечаности двадесетпетогодишњице владања Њ. Св. Папе Лава XIII, побринуо се да поднесе позивну пропону и молбу Његовој Светости у ту сврху, да споменути назив и наслов буде одобрен и потврђен на ухар Барских Арциепискупа, исто тако да буде њему и његовим Насљедницима апостолском влашћу и добротомношћу законита употреба истог наслова дозвољена. Његова Светост врло увези све у обзир, и потпуно одговарајући милосрђу и благонаклоности, одреди је услишати поднесену молбу, те најприје исправљајући и исцјељујући пуноћом Апостолске власти, ако се је пошто год несправна увукло, било то у поставку наслова или у његовој употреби до садашњег времена, истом Апостолском влашћу благохотомно и милосрђиво опростио је и изјавио: колико садашњи Барски Арциепискуп, толико његови законити Насљедници, да могу унапријед слободно и законито називом и насловом Примаса Српских служити се, уздржати га и уживати, по обичају и одређеним уредбама за то од Апостолске Столице установљеним, укидајући и уништујући све што би се тому могло противити. Што се још овога тиче наредила је Његова Светост, да се ова конвисторијална одлука састави и опреми, и између акта Свете Конгрегације Конвисторијалне постави и чува.

Дано у Риму дне 7 марта Год. Господ. 1902.

† Карло Патријарха Цариградски
Тајник Св. Конг. Конгрегације.

НЕ СЛУЖБЕНИ ДИО.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Његово Краљевско Височанство Господар био је неколико дана у Бару и синоћ се повратио на Ријеку.

Наш споразум са Св. Столицом.

У прошлом броју „Гласа Црногорца“ обнародовали смо дипломатске исправе, које садржавају наш споразум са Св. Столицом о Св. Јеронимском Заводу. Данас ћемо означити циљ и замисао наше мисије код Ватикана и њенога успјеха у политичко-народном спору, који је створен апостолским писмима бревом, од 1. Августа пр. године.

Ми смо у два пута у „Гл. Црногорца“ и то 29. Авг. и 10. Нов., на најзад и у прегледу неких страних новинарских чланака 20. Окт. пр. год. нагласили, да су бревом „Slavorum gentem“ повређена национална права Црној Гори и национална осјећања

цјелога Српства. То, и ништа друго, изазвало је мисију Св. Столице да би се учињена повреда одклонила, и код Ватикана очувао нетакнут државно-правни положај Црне Горе, везане са Св. Столицом конкордатом. У то име изванредни посланици Њ. Кр. В. Господара имаху да издјестују промјену титула Св. Јеронимскога Завода враћајући му пространи наслов основан на равноправности и једнакости илменској.

Криво је тумачење, које се увукло и у неке необавијештене српске новине као да је Књ. влада тражила од Св. Столице са измјенама титуле и укидање брева „Slavorum gentem“ замјенивши га новим бревом.

Попунитеље брева „Slavorum gentem“ Књ. влада није требала да тражи по оном правном аксому: „Lex posterior derogat priori“ из тога, што ми нијесмо имали ништа да приговоримо бреву у свему оном, што се односи на оснивање Св. Јеронимског Завода, који ће нама бити од користи, као и свима онима, који на тај Завод имају права. Ми смо у осталом то исто јасно изјавили у броју „Гл. Црногорца“ од 10 Нов. пр. год. објашњавајући, да је наша влада изаслала парочиту мисију у Ватикан да уложи протест против онога бревеа — уколико свијеша њено државно право. Тражити више било би и неумјесно и обијесно. Књ. влада није могла настати у такву погрешку.

Цијела историја Св. Јеронимског хосписија доказује јасно, да се хрватско име и племе у њему није никад спомињало као засебни и искључиви етнографски појам, него да је под илпирским именом братства слога и једнакост владала између Срба и Хрвата, на неко вријеме и Словенаца који се у илпирском амену налазаху на окупу у светој заједници једне више националне мисли. Тако је Св. Столица то име вада и схваћала шта више признавала му је још и пространији смисао, како то јасно свједочи била наше Урбана VIII. од 1. Јуна 1627 односно оснивања илпирскога Завода у Лорету.

Четворомјесечним радом у Риму наша је мисија потпуно успјела у свом задатку уз највишу сусретљивост и најпријатније расположење са стране Св. Оца. Кардинала Државнога Секретара и цјелога кардиналекога стола према захтјевима црногорским који су били израз и потпуно сагласности Црне Горе са Србијом и осјећања свега народа српскога. Она је оборила предасуду о диоби народности по вјерама у нашем народу и све рђаве информације на основи којих је Св. Столица била надала онако несудно решење. Књ. је влада у току преговора наше мисије са Св. Столицом имала највеће задовољство, да прими поновљене исправе Св. Столице: како ни Св. Отац, ни кардиналски одбор, који је о бреву „Slavorum gentem“ вијећао, не би се никад ријешили за наслов „pro Croatia gente“, да су били обавијештени, који се уштрб тијем напоми српскоме народу и српскоме карактеру црногорских католика и ошпјех изван Црне Горе.

Један први предлог Св. Столице, којим се признавање Српства католика барске надбискупије, наша је мисија у име Књ. владе одбила, јер ма како се оним додатком даваше привно задовољење црногорској држа-

ви, опет би се индиректно подржавала погрешна теза, да сви остали Срби католици ван граница црногорских нијесу Срби. Пространо име за Св. Јеронимски Завод бјеше постулат наше владе. Она је тијем држала, да ће се одужити не само својој првој дужности, да штити свој национални и државно-правни карактер, него и ишчекивању цјелога Српства, у колико је у Св. Јеронимском Заводу заступано.

И тако након преговора, које је сам Св. Отац у аудијенцији од 23. Фебруара назвао у присуству наших посланика као „у неким часовима врло тенки и озбиљни“, потписа се између нашега првога посланика грофа Војновића и Кардинала Државнога Секретара, у име високих уговарајућих страна сретни споразум 22. Фебруара, по коме ће се Св. Јеронимски Завод од сада у будуће звати: „Collegium Hier. Illiricorum.“

А да не би никакве сумње било, да се под тим називом крије каква једноставна и тјесногрудна тенденција, наша је мисија издјестовала, да Св. Столица у петом првом чланку споразумно изјави, да се под именом „Илпир“ разумјевају сви Католици Јужни Славени дијецеза заступаних у Св. Јеронимском Заводу.

Књ. влада је држала, да треба издјестовати још неке гаранције у самом Заводу за администрацију и за васпитање црногорских питомца. И једном и другом је захтјеву удовољено.

У колико се односи на управно питање, од пет чланова административног одбора, поменутијех у чл. 7. статута Завода Св. Јеронима, један ће члан бити предложен Кардиналу протектору од Надбискупа барскога заједно са свим осталим бискупима поменутих дијецеза. За ову тековину требало би, да и сви остали бискупи ван граница наших, буду Црној Гори благодарни, јер је Књ. влада успјела овим уступком Св. Столице, да један члан припада, као самостални, искључиво црквеним великодостојницима, да заступа чисту сагласну вољу њихову (пошто су прва три де јуре сами управљачи завода, именовани од Св. Оца у смислу чл. 3. и 4. реченог устава).

Св. је Столица уједино пристала, да за питомце барске архидијецезе у Св. Јеронимском Заводу буде одвојено васпитање на српском језику ћириловским писменима. На тај начин сачуваће они у потпуној мјери њихову народну индивидуалност и неће бити подложни утицају неприродног и ненационалног васпитања.

Тим споразумом наш са Св. Столицом није још потпуно био. Свечаним декретом истог дана конгрегације конвисторијалне, којој је сам папа профект. Св. је Отац приликом папског јубилеја потврдио нашем барском надбискупу и свим његовим законитим напљодницима на барској надбискупској столици стародревну титулу Примаса Србије (Primaz Serbiae) повративши тако стари сјај примацијалне српске столице барске, која сјећа сво Србе на сјај и величанство тадашње моћне наше царевине.

Тражењем и добитком ово обнове најбоље су сузбијена настојавања, да се стави у навјесни антагонизам достојанство поглавара аутокефалне православне цркве у нашој држави

са нашим католичким српским при- масом, и најјасније је објављено на- чело вјерске сусретљивости напљед- но у владарском дому Петровића, и стално у народу црногорском.

Ти на хришћанској висини на- лазећи се вјерски однопаји у Црној Гори одавно су признати, а Св. Отац даје им нова израза свога ви- соког мјеродавнога принања У сво- ме писму Њ. Кр. В. Господару Св. Отац изјављује: „Жеље Ваших Кр. Височанства доказују нам, да се за- дахива свагда осјећајима, која су предходила стицулацији конкордата; са наше стране овај интерес, који смо тада обратили Црној Гори, није се одиста смањило, и садашњи прего- вори, повољно свршени, томе су први доказ.“

Овим споразумом са Св. Столи- цом Црна Гора је постигла лијеп успех општенородни. Ма како скро- ман био на пространом пољу јевроп- ских политичких комбинација, он без сумње подиже углед Српском имену и, кад тад, побудиће на спасоносни- је размишљаје и оне, који му данас нијесу наклоњени.

Хвала мудрости папе Лава XIII. и његовом широком схватању сла- венског питања, сама је Св. Столи- ца, тај моћни морални фактор у свјетској политици, уништила опасну теорију индифициковања једнога пле- мена југославонског са католичком вјером и тако знатно допринијела нашој државној кристализацији на чисто народној основи.

Ми смо увјерени, да ће и наша браћа Хрвати, у овом часу без ра- злога озолеђени, у брзо увидјети, да у нашем успјеху нема побјеђе- них. Нема побјеђених, па нема ни побједитеља.

Побједитељ је само народна ми- сао, која је природно заступана била од независне српске државе на општу југославенску корист.

У том погледу наш споразум са Ватиканом је поучан и рјешите- лан за даљу будућност.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 22 марта

Петроградско „Н. Време“ го- ворећи о англо-јапонском уговору и о француско-руској изјави, коју смо

у изводу саопштили у последњем броју, вели: „Англо-јапонски уговор фактички не уноси ништа ново у постојећи политички положај. Тај уговор потврђује она иста начела, на којима се оснива и руска поли- тика. Удржање status quo на Да- леком Истоку ми смо прогласили, као непремјени услов, још г. 1900. Ипак status quo у неколико се нару- пио самим англо-јапонским уговором, који и ако се није дотакао Кина, у неколико је измијенио груписање сила на водама Тихог Океана. С тога су Француска и Русија биле принуђене да изађу у цијељи успо- стављања нарушене равнотеже. Из- јава руске и француске владе то је учинила. Ова изјава, исто као и англо-јапонски уговор, није прогла-сила ништа ново, ипак ће она про- извести жељени утисак својим ов- билним и чврстим тоном. Корак овај савезних држава јесте ново прогла-шење постојаности француско-руског савеза. Потпуна солидарност у дје- ловању Русије и Француске на Да- леком Истоку била је разјасњена већ у владино саопштењу од 28 марта 1901, а сада је та солидарност по- ново потврђена и то у новом облику, који још боље доказује јединство у дјеловању савезника. Објављујући, да подржање оних начела, на којима се оснива англо-јапонски уговор, обезбјеђује сопствене интересе Русије и Француске на Далеком Истоку, савезне владе кажу, да ће оне у случају каквих изванредних догађаја узети оне мјере, које нађу потреби- тима, да сачувају своје интересе, не везујући себе унапријед никаквим обећањима. То је политика слободних рука, која најбоље одговара нашем положају и нашим интересима на Да- леком Истоку. А трудно да се тако може карактерисати англо-јапонски савез“.

Римска министријална „Трибу- на“, констатујући да се највише бечки листови занимају састанком г. Принетија са грофом Билом у Млечима, овако им одговара: „Са- свим је неумјестан захтјев, да се Италија нема бринути о ономе што се збива преко Јадранског мора и да источно питање остави равно- дупно без судјеловања. У истини ово је поље дискусије врло озбиљно,

мању част у толико, у колико је мање село од брства, дочим се војводека власт ограничава на брство а глобарска на село не обзирати се на брству подјелу.

в). Барјактари, су само почасна на- звања и њихова власт импонира тек у вријеме рата, јер мора са својом заставом да стоји на челу са својим сагоранима и њима предначи при ратној операцији, као и да им даје команду; до њега је хоће ли ратна срећа поћи напријед или обратно; он је управо душа, свог одјељења, он даје смјелост или не својој војсци, јер су очи свију њих упрте у његов барјак, који се леђуја пред њима. Барјактар може бити један или два у гори, зависно од броја кућа и њихове подјеле. Тако нпр. Хотска гора дијели се на два повећа племена: Рача и Трабојин, и она има два барјака и два војводе и броји 500 кућа, дочим Гутска гора проиходи од једног фиса (братства) Ивезика, од којих је пола рим. и пола мухам. вјероисповијести и она има само једног барјактара и једног војводу, а броји до 300 кућа. Тузани, старосједи- оци броје ни више ни мање но 40 домова и имају свој барјак и барјактара и т. д. Према томе може се јасније виђети, што је барјактар у Арбаји. Барјактарство је код њих напљедствено. С погледом на стару српску управу можемо сразнијати ар- банашког барјактара са српским војводом, а њиховог војводу са нашим чеоником.

г). Буљукбаша, искључно бива Тур- чин из беговске или спахиске (племићке) куће; то је први арбанашки часник, који прима плату из државног буџета, дочим нижи часници не примају плату ни из каквог буџета, мањ ако што од глоба и путница понесе попут нашег сеоског кмета. Буљукбаша бива само један у цијелој гори не обзирати се на број кућа; он има екзе- кутивну моћ, да глоби, казни пресуди пар- ницу али то не чини сам него у друштву са више поротничких чланова, које они вове „мерџилис“. Мерџилис састављају углед- нији људи оне горе, као: војвода, барјак- тар, глобар а има их који су у мерџилизу

која је озбиљност бив савјешња нећа од озбиљности обтужаба, које подижу неки аустријски листови про- тив Италије односно иредентизма. Што бисмо ми имали рећи о пропа- ганди антииталијанској, што се рав- вија у Аустрији, у истој јој престо- ници — од оних клерикалних еле- мена, којима припадају тако високе особе дворске и саме владе? Али докле ми схваћамо — и ако их не оправдавамо — неке прећераности, и ограничавамо се на захтјев, ради међународне коректности, да то јавно нечине бар особе од власти и од одго- ворности, у Бечу би имали такођер разумјети да политика гласања на родности италијанске у Аустрији, која се народност увалуд позивље на права, што јој устан даје, мора наћи међу нама одзива. Што се тиче Истока, није много прошло, да је влада италијанска умирила на- родни парламенат односно споразума двију влада, изјавиши да обезбје- љује законите интересе обију држава. Наравно, ту је утакмица уплива политичког и економског; и као што ми не захтијевамо, да Аустрија не врши своју, тако треба да и астриј- ска штампа претрпи оно њеко буђење наше самосвијести наших дужности, које су нас од њеког доба привуди- ле, да се сјетимо да се положај Италије птити колико са Јадранског мора толико са Средоземнога, колико с истока толико с југа, и да суд- бина балканског полуотрва не може нам дакле бити равнодушнија него ли сјеверне Африке. Можда се у Бечу боје да су се у Берлину увјерили више него ли би жељеле њеке теж- ње аустријске, па се мисли да је гроф Билов могао сте стране умирити г. Принетија? Ако је тако, нека се оцијени корист, која долази од са- веза не само Аустрији него и Ита- лији, па ће се признати да том са- везу треба учинити коју жртву, тим прије, у колико се тиче жртве, која се не може избјећи. Одиста, прилике у којима се Русија налази могу сма- њити опасности, које с те стране при- јете Аустрији, као што је добро опа- зио бечки „Фолксблат“; али тим није све речено у међународном по- ложају, и најбољи односи са Петро- градом не бише надокнадили Аустрији савез с Италијом. Треба дакле савје- товати бечкој штампи више разбо-

а нијесу никакви часници; они се купе ријетко већином пазарним данима или кад има каква замашнија парница. Закон, по коме се буљукбаша са мерџилисом управља зове „џибал“ (обично право) или канун. Између кануна и џибала има разлика, која се састоји у томе, што канун је закон (обичајно право) по коме се суди свијем поданицима отоманске царевине, а џибал искључива својина арбанашка, по коме се само њима суди.

Плата коју буљукбаша добија јест 10 мицид (нешто мало више од 40 кр.) на мјесец и они већином сједе у вароши, тако буљук- баше многијех гора сједе у Скадру, и само за већу кривцу, као убијство, иде у своју гору на лице мјеста, а тада иде и њихов префект серџеда, дочим мањо парнице изиђа буљукбаша једне горе другој, тако н. пр. буљукбаша грутски сједе у Тузима а суди дјелама горама: Грудима и Хотима, јер хотекп буљукбаша сједе у Скадру а опуномоћена грутског да врши пресуде, ако им што било бп криво могу онда поћи код свог буљукбаше или серџеде.

д). Серџеда, бива такође од старе беговске куће и он је врховни префект свију буљукбаша једног вилајета, сједе у главном граду вилајета т.к. нпр. серџеда скадарског вилајета сједе у Скадру, јањин- ског у Јањини итд. Он има код себе свој мерџилис, који се састоји из поглавара појединијех гора тако као: буљукбаша, војвода и барјактара, који наизмјенице иду код њега и сједе по мјесец дана. Док су у мерџилису код њега иде им два беш- лака (89 п.) дневно, а чим пођу дома не- стане плате. Он са својим мерџилисом расправља веће криминалне парнице и стоји на вшени апелационог суда.

Сви органи арбанашке управе стоје под врховним надзором Високе Порте и њених органа али само имају ту повластицу, да се могу слободно кретати у границама свога дјелокруга.

Ради приближног појимања арбанашке извршне управе навешћу неколико при- мјера из њиховог џибала, обичајног права.

ритости према нама. Има дужности пристојности, које се паве ништа мање између држава него ли између особа; и пропуштање те пажње није корисно ни опортуно како у једном тако ни у другом случају.“

Одма у следећем броју римски лист наставља ријеч о млетачком састанку, па вели да је исти „оста- нио на нас утисак, да су наши ин- тереси политички и економски за- штићени тијем јаче у колико се ње- мачки канцелар показао жељан, да се не противи нашим жељама и да настави савез, који је кров толико година гарантирао мир.. Циљ наше спољне политике јесте удржање statu quo на Средоземном мору и на Балкану. О овим двама питањима не може сумњати ни данашња ни која му драго друга влада. Отуд потреба да се обезбеди, да никаква друга сила заузме Триполитанију и Тирануку, кад би то догађаји за- хтјевали, осим Италије; и да никакве промјене, па и најмање не буде на источној обали и даље преко Јадран- ског мора без нашег приставања и против наших интереса.“ Даље вели: „На млетачком састанку није се ишло ни да се обнови тројни савез ни да се уништи, него да се кушају до- тичне тежње и да се разјасни која сумња. То се лако могло постићи, ако је истина што се зна, да Ита- лија не жели да промијени своје од- носе са двима централним царевина- ма, особито од кад је њена слобода дјеловања у свијету била доказана обновљеним добрим односима са Француском, односима утврђеним без тајанствености, с оном искрено- сти, која већ постаје основом модер- не дипломатије, а која је одиста основ наше дипломатије; и ако је истина, да двије царевине живо же- ле да настане савез, који је кров толико година уздржао мир у Је- вропи. У овом привилегираном и срећном положају Италија може би- ти позвана од једног часа до дру- гог да врши једну високу мисију цивилизације да приближи, у ције- љи обране моралних и материјалних интереса јевропских, земље које ни- јесу између себе у добрим односима као што су са Италијом.“ Па завр- шује: „Морални биланц наше спољ- не политике тако повољан морао је дакле знатно уплињасати на њемач-

Ко пријеђе заграђени пријелаз или плот има платити 50 гроша глобе.

Ко убере: смокву, шипак, јабуку итд. за свако зрно има платити 50 гроша глобе; (ова тачка не односи се на путника или странца; њима је допуштено у чијегод виноград ући и ситан се најести, али само не носити).

Ко убере прут или шиблицу у туђој дубрави има платити за сваки прут 50 гроша;

Ко узме откључани чун и мало се удали од обале има платити 50 гроша глобе;

Ко раскључа чун и послужи се њиме цио дан има платити 500 гроша глобе;

Ко убије човјека има му се спалити кућа и од његовог имања 12 кеса дати се у касу, а друго подијелити главарица међу собом као глобу, од које сам серџеда узима половину а буљукбаша и нижи главари половину; од те пола поду узима сам бу- љукбаша а полу други часници као: вој- вода, барјактар и глобар који опет и ту полу по старјешинству дијеле;

Ко гађе човјека а не убије га него га рани, рањенику се честита рана, а убијца се има казнити са 6 кеса тј. 300 гроша итд. итд.

Кад хоће, да се уцијени похара или штета онда се зову кметови, које или шаље буљукбаша из свог мерџилиза или сам кривац узме кметове оне, ком је штета нанио, јер онај, коме је била штета пита кривца: узимаш ли ми кметове? ако онај рекне да узима, онда и један и други узму по два човјека, који уцијене штету, а сами узму по два бешлака путнице; а ако пак виновник неће да узме кметове онда онај други узима залог, која може бити: фишек, фацулет, капа и том залогом иде на суд код буљукбаше. Ова залого може више пута главе коштати...

У Бару, 1901 г.

П. Мајић.

ЛИСТА К.

АРБАНАШКА УПРАВА.

Плавинска Арбанија дијели се на горе, која подјела одговарала би подјели Црне Горе на нахије. Свака гора има своје засебне поглаваре, а то су: глобар, вој- воде, барјактари, буљукбаше и серџеда, о којима ћемо наносе рећи по коју:

а). Глобари, као што им и име каже, имају права глабљати кривце, позивати сељане на куључење и другу државну работу, како државна потреба изазове, према он тј. Арбанаси мало знаду како за ту тако и за другу поданичку обавезу, да навјесте виновника какне парнице гдје и кад има поћи на суд пред буљукбашом. Глобар по своме чину одговарао би нашем кмету или турскоме муфтару или коцо- башци; а кмет је код њих приватно лице, које на позив парничара дође да кметује какву оштету или похару и исту уцијени, као што ћемо мало доцније виђети. Међу муфтаром и коцобашом има пак нека раз- лика у погледу власти и чисти, а дуж- ност им је једна иста: да позову сељане на куљук, на суд кад се скупила нипа- мија, да са сухаријом иде по кућа када се купи нипамија и вергија итд. Сва раз- лика састоји се у томе међу ова три фак- тора: што је глобар сеоски поглавар чисто арбанашки, муфтар турски тј. онјих Ту- рака, који не припадају управи арбанаш- кој, а коцобаша, то је сеоски поглавар православнијех или како се на другијем мјестима зове кнез — рајин поглавица.

б). Војвода, је поглавар брства или племена односно брства Интензитет вла- сти војводе расте или опада према броју његовијех саплеменика; као таквог именује племе назависно од државне власти једног од овојијех саплеменика, који се истиче између осталих богатством, јунаштвом или рјечитошћу тј. мудрошћу. Исти набор по- стоји за глобаре, само што глобари имају

ког књицелара, осим његове искрене и старе симпатије према Италији, да оцијени вриједност наставка мирног савеза, о уздржању кога изгледа да не може бити дискусије у његовој цјелини, ако не у ком детаљу.“

Овим, мислимо, да је довољно развијетљив азначај саставка млетачкога, као и услови и изгледи обновљења тројнога савеза.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Нове књиге.) Примили смо следеће нове књиге:

Черногорја въ ея прошломъ и настоящемъ. Географія. — Исторія. — Етнографія. — Археологія. — Современное положеніе Составилъ П. Ровинскій. Томъ II. Часть 2. Санктпетербургъ. Типографія Императорской Академіи Наукъ. (Вас. Остр. 9 лин. N-го 12) 1901

У овом другом дијелу другог тома, како писац вели у предговору, готово је довршена етнографија Црне Горе; само још остаје збирка народних pjesама и чланак о језику, што ће доћи у следећој посљедњој књизи заједно са археологијом и прегледом садашњег стања.

Да дамо појма о овом највећем до сада дјелу о Црној Гори, приказаћемо „оглавление“ ове књиге. Књига је подијељена на следеће главе: XV глава о рату; XVI глава о обичајима и обредном животу; XVII глава о погледу на свијет; XVIII глава о плодовима слободне финансије и оспорицања.

У глави о рату долази: наоружање од најстаријег и најпростијег оружја до најновијег; учешће Црне Горе у општејевропским ратовима и њезин војени значај; велико ратовање; четовање и хајдучија (мало ратовање); прекидање и парчање четовања и хајдучије; двобоји; правила и начин војевања; општи закључак.

Обичаје народне дијели на религијске и оне што прате главне догађаје у фамилијарном животу. Наравно да је ова глава најважнија. Ми ћемо споменути само „Крсно Име“ (209—240). Мисао је свестрано расцртајемо ову чисто српску установу тако, да не би ова студија била палишна ни српској књижевности, јер нам се чини да је још овакве нема. Он је овдје узео у обзир све српске покрајине, то којима је такође живио, а не само Црну Гору. Па схвативши прави значај крсног имена, чини сасвим умјесне примједбе, гдје се одступа од тога азначаја, што би корисно било, да се у којем српском ликају преведе.

Књига је дебела 646 страница, по томе се већ може судити, како је предмет подробно обрађен, са пуно знања и савјесности.

Наши читаоци већ знаду да ово дјело издаје Царска Академија Наука, која му је ауктора и одликовала првом наградом.

Годишњица Николе Чупића. Издаје његова задужбина. Књига XXI. У Биограду, државна штампарија. Цијена 2 динара.

Босанско-херцеговачки зборник. II. Цариградска споменница, молба српско-православног свештенства и други поднесци Цариградској Васељенској Патријаршији у вези уређења српско-православне вјерске просвјетне самоуправе у Босни и Херцеговини. Издање друштва „Рада“ Милетићева штампарија. Нови Сад. 1902. Цијена 1 кпуна.

О кнезу Павлу Раденовићу. Прилогак Историји Босне, крајем XIV и почетком XV вијека. Од Јована Радонића. У Н. Саду, Штампарија Српске Књижевне Брате М. Поповића, 1902.

Мала Библиотека. Број I. Година IV. Од српских писаца *хумористичком*. Свеска прва.

Број II Јован Протић. Приповијетка, како се покојни поп Аврам Несторовић савдио са покојним Нестором Аврамовићем. У Мостару. 1902. Издање и штампа издавачке књижевнице Пахера и Кисића.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

ТУРБЕКУЛОЗА КАО НАРОДНА БОЛЕСТ И БОРБА С ЊОМЕ.

написао Д-р Кнопф

с допунама превео с њемачког Д-р. Кујачић

(Наставак)

Ма колико да се Њемачка може славити и попоштити, што има највише народних санаторија за јектичаве, то ипак их ни у њој нема још толико, да би могле потпуно подмирити потребу, која се у томе на све стране осјећа, јер је и у Њемачкој још цијела маса јектичавих болесника, особито из сиромашне класе, који не могу ни мислити о благу, које санаторија даје јадном и несретном јектичавцу. Пре-

ма томе дакле, ми од свега срца желимо, да се срећно започело добро дјело марљиво продужи и настави уз помоћ племенитих људских добротвора. Да ће такви народни заводи уз темељиту хигијенску помоћ без муке савладати и уништити туберкулозу, као народну болест, попрабаћемо да докажемо у идућим редовима.

Чим се може доказати, да ли туберкулоза, као народна болест може потпуно савладати помоћу специјалних санаторија и темељитог испуњавања хигијенских правила?

У Њемачкој постоји има већ 50 година велики број санаторија, које у облику болница, које опет у облику тако значајних приморских курорта. Благодарећи с једне стране оваквим заводима а с друге достојној потпуној похвали народној хигијени није било нимало тешко, да се смртност од јектике у тој земљи, особито за посљедње 30 година, тако брзо, управо нејероватно смањи и доведе до таквог броја, који ће се узалуду тражити ма у којој земљи. По статистици, коју је издао краљевски регистрал-генерал Др. Ташам, може се лако видјети, да се смртност од јектике у Њемачкој и у Уалесу за посљедњи 30 година таман напола умањила. Умрло је у Њемачкој и у Уалесу од јектике из милиона становника:

1870.	2410.	1875.	2202.	1880.	1869.
1885.	1770.	1890.	1682.	1893.	1468.
1894.	1385.	1895.	1398.	1896.	1307.

Без сумње ти бројеви најбоље одговарају на горње питање.

Може ли се јектика лијечити и изван санаторије?

И на то се питање може позитивно одговарати. Ако друштвено економски положај болеснику допушта, да може употребити све хигијенске и дијететске мјере, које се данас вахтејају за успјешно лијечење јектике, ако уз то болесник може у свако доба имати уз се добро вјештог љекара и ако најпослије само болесник тврдо хоће и обећаје, да ће вазда и у свим приликама бити вјерни пацијент, тада се разумије се може јектичави и изван санаторије успјешно лијечити.

Овдје ћемо у кратког насликати, како сваки болесник може да уреди себи своју санаторију. Може се оплести од танког врбова или кога другог пружа тако авант закљон, који је палик на дугачку и врло широку скрињу, тако да наслоњача може лако у њу ући. Закљон се изнутра чим год лијепо постави, побије се, и у њега се најмјести наслоњача својим углављем тако, да глава и сав предњи дио болесника уђе у закљон. У такоме положају вазда је болеснику најпријед посве отворено. Сад ако је н. пр. лијтар с које стране, закљон се окрене леђима пут њега и у њега се најмјести болеснику наслоњача у потпуној авјетрини. Тако се исто чини, ако је сунце прејак и смета болеснику. Обично постоје готови за продају такви закљони с нарочитим наслоњачама. Дешава се да сиромашни болесници не могу нити то набавити нити у санаторију ступити. У таком случају њима треба препоручити, да помоћу љекара, колико је могуће, удесу свој живот по хигијенским правилима. У то нека начине себи и наслоњачу и закљон од простих штица и тако нока, што је могуће више проводе на отвореном ваздуху. Којим се начином може употребити јетивно водолечење, већ је прије било и говорено и писано.

Хигијенска правила односно пљувања, морају се онако исто строго и тачно испуњавати у кући као у санаторији. Ето на тај се начин уз послушност и повјерљивост у љекара, уз тврду вољу како самог болесника, тако и његових ближњих у случају нужде у сваком мјесту може уредити привремена санаторија.

Како још може један добротвор човјечанства помоћи сиромашу јектичавом осим оснивања санаторија, а да борба с јектиком буде од користи?

Поред свега, што смо дове рекли и набројали, бихмо слободни, да још нешто, што се још у овај мах не може испунити, замолимо. Ми би жељели показати, куд би жељели сву пажњу с тежком заједно обрадити, у случају кад би се могло све, што се ради уређивати и примјењивати правим идеалним начином.

Најприје ћу бити слободан да на то обратим пажњу наших људицијих добротвора. Познато је, да има осим споменутих сиромашних јектичавца још и других туберкулозно болних, којима се благовременим лијечењем у санаторијама веома много могло помоћи, боље да речем, у којих би се још далеко бољи успјех могао постићи него у случају јектичавих. У оквиру тих других болних ја разумијем скрефуле и у опће дјечју туберкулозу (костна и зглобна туберкулоза).

Малина чак и појма немају о томе, како су скрефуле у опће много распрострањене међу дјетом. Најмањ је нашао међу 125 мушких и 132 женске дјеце у берлинској општинској школи, која нијесу могла као што треба да уче и која су тога ради била подвргнута љекарском прегледу, ни мање ни више него 114 и 115 скрефулозане.

Дјетске санаторије. О дневним резултатима, који су постигнути у примор-

ским дјетским санаторијама у Њемачкој, Француској, Њемачкој, Италији и Холандији, ми смо већ мало прије говорили. Изгледа да приморска клима с добром радом, топлим и хладним купањем веома добро помаже противу те врсте дјетских туберкулозе. Та врста дјетских приморских санаторија снажно помаже санаторијама за јектичаве противу опће туберкулозе, као народне болести. Оне дакле и чувају и лијече. Дале подицање онаких приморских санаторија, какве су напр. санаторије „Царице Фридрихе у Норденају, треба од свега срца препоручити свим оним, који жеде притећи п помоћ сиромашној болесној дјечини.

Туберкулоза се може излечити у свим њезиним облицима, али само помоћу темељитог хигијено-дијететског лијечења и држања под најстрожијим љекарским надзором у санаторијама или, ако само допуштају економске прилике или мјестни услови, у кући и мјесту самог болесника. Може се рећи, да је главни основац борби с јектиком, као с народним алом, у чувању од заразе и разних других узрока, који једним или другим начином слабе организам. Незнање, оскудица у свјетлости и чистотом ваздуху, свјетлости и сунцу, невадрив стањени, нечистоћа, слаба рана и, што је најглавније, несрећна употреба и злоупотреба проклетих алкохолних пића и још друге разне неујерединости, — једном ријечи све су то уароци, који чврсто помажу туберкулозу још и данас у њезином ширењу.

Узроци јектике као народног зла. Борити се народним незнањем хигијене у опће и туберкулозне особито, — то је данас најсветлија дужност образованог дијела народа. Љекари, учитељи и у опће сви који имају времена, средста, знања, талента и воље за то, треба да се удруже и да заједнички предавањима, писањем и распростирањем поучљивих списа уче и обавјештавају народ о природи, постанку, ширењу разних болести, особито туберкулозе а према томе и о начину, како се од њих треба чувати. Државе и санитетске управе треба да така корисна подухва, што је могуће боље потпомажу и распростиру дајући им своју јаку руку помоћи.

(Свршиће се)

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Како се гаји најбољи турски дуван?

Дуван је за оне крајеве гдје може да успијева, најбогатији извор народног благостања. Кад се око њега добро ради, нема ни једне биљке, која тако обилато наплаћује труд тежак, као дуван. И код нас је гајење дувана доста раширено, али ипак оно не доноси нашем народу онолико користи, колико то бива у другим крајевима, јер прије свега наше дуванско сјеме не даје особити фини дуван, који се у трговини скупо плаћа, а за тијем и рад око гајења и сушења дувана није код нас вазда онакав, какан би могао и требало да буде. Пошато је, да се од тако авант јенице — дувана добија најфинији турски дуван, чије сјеме је и наша влада прошлених година народу бесплатно дијелила; па ипак наши сељаци не гаје радо тај дуван, јер лишиће му је мање, а усљед тога је мања и добијена количина осушеног дувана, него од нашег, којему је лишиће крупније, и којег наши трговци на мјеру неом цијеном плаћају, као и најфинији дуван. Кад би се међутим и код нас при куповању дувана узимао већи обзир на финије врсте дувана, а кад би уз то и рад нашег тежак био бољи и савршенији, нема сумње, да би се временом знатно увећала и производња и корист од нашег дувана. То ћемо пак постићи, ако с повјерењем примамо оно сјеме, што нам држава пружа, и ако се при гајењу дувана будемо придржавали следећих правила, по којима се тај исти јеница — дуван у Турској успјешно гаји. Наше земљиште и поднебје скоро је исто као у оним турским крајевима, гдје се тај дуван највише и најбоље производи, само је њихов рад око дувана савршенији него код нас. Како они око дувана ради, то нам описује италијански писац Г. Тани у својој лијепој радњи „La coltivazione del tabacco in Grecia ed in Turchia“, која садржаје резултате његовог научног путовања по тим крајевима. Г. Тани бавио се је и код нас подуже и занимао се као стручњак много и нашим дуваном, о којем држи, да је уопште баш добар, али би могао бити још бољи, кад би уз боље сјеме и рад наш био савршенији. На основу свог проучавања, а проникнут жељом, да се у нашем народу подигне производња доброг дувана, препоручује нам он ова правила, којих се придржавају најбољи одгајивачи турског дувана за што заслужује нашу захвалност.

Ево што у главном пише Г. Тани о начину гајења јенице — дувана у Турској: Најбољи јеница — дуван добија се са земљишта, које је 60 до 150 метара високо над морском површином. У низинама гајен дуван даје до душе већу количину, али је дуван слабије каквоће. Најбољи јеница — дуван, малог лишћа, лијепог и финог мириса, доброг укуса, добија се

у Македонији, од којег се и прави далеко познати ђубек-дуван.

Радо земље, посађено јеница — дуваном, даје у равницама 200—280 кила дувана, а на узбрдицама од 100—160 кила.

Сјеме дуванско сје се у Македонији обично половином фебруара, и то готово на исти начин, као код нас. Од вјетрова заклоњено, а сунцу изложено мјесто, дугачко 5—10 метара а широко 1 метар, одабере се за мали расадник, који се добро прекопа, уситни, старонојнином погнојом и дуванским сјеменом засје. Расад се сваку вечер залијева, ако не би било кише. Пошто је сјеме посијано, приступи се уређењу земљишта, на којем ће се дуван садити, ако се тим радом није већ почело у јесен. Земљиште се преоре више пута у—накрст и попрјекко на дубину од 15—20 центиметара, а при томе се подоре и стрњика од прошло-годишњег дувана. Боље је међу тим, да се ова још у јесен из земље ишчупа и на истом мјесту спали. Дубље се за дуван у Македонији никад не оре, јер у дубље преораној земљи развијао би се корен дувана боље, струк би напредовао снажније а лишиће би усљед тога било грубо и мање укусно.

Земља за дуван гноји се у Македонији обично тако, да се на земљишту одређеном за дуван у течају мјесеца јануара и фебруара остављају овце или козе у тору. На тај начин погnojена земља даје дуван најфинијег укуса и мириса; а ко нема оваца или коза, тај гноји своју земљу сваке треће или четврте године старонојнином од оваца, говеди или коња. Прве године по таквом гнојењу добија се међу тим вазда дуван простије врсте, него друге или треће године.

Свршетком априла и у почетку маја сади се дуван, и то обично у редове, који су 40—60 центиметара удаљени један од другог, а у редовима посађен је струк од струка 15—20 центиметара. Дуван се сади обично помоћу мале дрвене садаљке, а сваки се струк одмах по сађењу мало залије. Послије сађења, кад се земља око дувана сабије и затрави, дуван се два три пута праши, а доцније кад поодрасте, нагрне се.

Врхови дувану заламају се у Македонији позно. Обично се то чини, пошто је на струку дуванском преостало још мало необраног лишћа, али вазда пошто је дуван добро оцјетало и сјеме се заматнуло. Раније закида се дуван само онда, ако струк слабо расте, а при снажном растењу не кидају се врхови никако. Тијем поступком, као и са плитким орањем земљишта које је одређено за дуван, познатијавају македонски одгајивачи, да дуваново лишиће остане малено, укусно и с мало никотина, а од тога зависи баш велика приједност и добра цијена турског дувана.

Лишиће се бере, кад је дуван потпуно зрио, што се познаје кад је горња страна лишћа покривена малим жућним пјегмама. Најбољи дуван добија се од лишћа, које се уберу у течају мјесеца јула, али берба се ипак продужује кад кад и до половине септембра. Дуван се бере само најутра или пред вече, а никако за сунца.

Убрано лишиће држи се у кући за 24 сата у малим гомилицама да се усхати и мало пожути, а за тијем се ниже на гривне. Оне се држе најприје за 24 до 36 сати у сјени, а послије тога се изложе сунцу, да се дуван добро осуши. Пошто се је лишиће сушило за једно 15 до 20 дана, уклоне се гривне са сунца и објесе у коноби или у теги и ту оставе да висе док отпочну влажна времена. Тада се дуван сиче с гривана, листи, сређује, дијели у врсте и калупи.

Најглавнији је и најтежи посао при томе, дијељење дуванског лишћа у разне класе. Ту ваља да се одабере са свијем арело лишиће од мање зрелог, лишиће тамне боје од жутог, влажно од сувог, оштећено од меоштећеног. На колико ће се класа дуван подијелити, толико радника обично ради око тог дијељења, те сваки радник сређује само једну врсту, а лишиће, које не би одговарало његовој класи, долаје раднику, који врета другу класу. На тај начин пробегу се дотичне класе најсавјесније, а од једног дувана добија се обично од 6 до 12 класа. Лишиће, које је уређено и у класе подијељено, слаже се за тијем једно на друго, али свака класа засебно, у мале дрвене округле кашете, широке око пола метра а високе око 80 центиметара, тако да су сви врхови лишћа обрнути пут средине кашете. Кад је кашета пуна једне врсте дувана, притисне се дуван каквом лаком тежином, и предаје се другом раднику, који дуван поново пребере, што не ваља изабаци и направља од лишћа мале снопиће, док састави багу од 20—40 кила, коју онда притисне дебелом штицом или каквим другим тешким предметом и остави тако да стоји док се дуван не прода, што бива обично у марту или априлу.

Овај изложени начин рада око дувана, апли у неколико раду наших тежјака око Подгорице, гдје се дуван од давнина успјешно гаји и највећу корист мјештанима доноси. Сав рад око сијања, сађења, његовања и брања дувана готово је исти као и у Македонији, али наше

сушење и калупљење дувана веома се разликује од македонског начина. Видјели смо да не лажа нанизани дувани одмах изложити сунцу, да се суши, но прије тога ваља га држати дан-два у сјени, па тек онда на сунце; наши тежаци не пазе на то правило ни мало, но час прије с дуваном на најжешће сунце, да им се тобоже не поквари. Исто тако нема за нашег тежача веће муке, но да дувани у класе дијели и лист по лист пребира, но ти он скине с гривне 30-50 листова, свеже их при дну у један свежањ, притисне чиме и гледа час прије да дувани наједно прода. Тијем пак чини себи самом највећу штету, јер ако је у једном свежању било 30 листова лијежих, а само 4-5 општежих или мрких, трговац му ништа не признаје оно лијепо лишће, но му плаћа све по слабијој цијени. Нико се није покајао, ко је свој дувани прије продаје у класе разврстао, и ваада се је више користио од оног ко је сав дувани бутуре продао. Не можемо с тога нашем народу доста препоручити, да никако не занемарује тај посао, и ако му је доста теготан, јер радећи тако а придржавајући се уз то још и горе изложеног упустна за гајење дувана, труд ће му ваада обилато награђен бити.

Ф. Јерговић.

(Род и приход једне јабуке.) — Колику количину рода и колико прихода може дати само једно јабуково дрво најбоље се може видјети из овога истинитог пријера.

Ових дана, купио сам на тргу на љевском од једног одличног воћара из села Седлара среза љавског, једну корпу јабука, по 15 пара динарских један килограм Јабуке су по каквој одличне, па с тога сам исте и платио по 15 пара иначе су по 10-15 пара динарских.

Том приликом овај воћар причао ми је, да му је исто дрво јабуково дало 10 цкова, рачунајући сваки цак по 40 килограма, дакле, свега му је рода дало ово дрво јабуково (400) четири стотине килограма; рачунајући сваки килограм по 15 динарских 15, 400×15=(60) шесет динара. Дакле, свега му је ово јабуково дрво дало (60) шесет динара чиста прихода, пошто овдје нема никаквог расхода.

Ових 60 динара дало му је ово јабуково дрво прихода, одмах чим је, дакле, плод са истога обрва и на трг донио. Али када би он овоме спомен производу чекао бољу цијену када би, дакле, чекао зиму или прољеће, када је овоме производу највећа цијена, као и када би ово јабуково дрво неговао по правилима научног воћарства, када би га, дакле, окопавао, ђубрио, поткресивао, да не речемо чак и заливао, онда бисмо смјели тврдити, да би му ово дрво још бар 50% дело већег прихода дакле, свега 90 и словом девесет динара прихода.

Ово није никакав уображен, већ чисте истинити, стварни, математички рачун.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Цетиње, 22 марта.

— Пишу нам с Ријеке 15 марта:

Прекијуче је онђе дошла депутација подгоричког грађанства обиче вјере са мјесним старешинама, да се представи и честита Њ. Височанству Њазу Мирку свом Великом Војводи Зеком вјеридбу са Госпођицом Наталијом Константиновићем. Депутација је била састављена из 24 особе. Њ. Краљ. Височанство, Њаз Господар са Њ. Височанством Њазом Мирком најмилијостије су благопаволили примити јуче ову депутацију, која је из чисте радости и одушевљења за свога Великог Војводу дошла да му овај радосни догађај честита.

Негово Краљевско Височанство Господар Њаз дуго је разговарао о нашим мјесним приликама препоручивајући властима правичну, а грађанима ред и рад, па одушевљавајући се природном љепотом Подгорице и Зете, рече да се моли Богу да му даде живота највише за то да учини за Зету што јој треба и што је иде; жеља је моја — рече — да остварим идеју прокопавања Бојане, а радим и на томе да бар Подгорица добије жељеничку везу; затим рече да ће Подгорица дати неке институције са којима ће коракнути у проsvјети и благостању, да ће се направити мост на Морачи пред војним стапом који даће се повећати, да ће се дворан Њазу Мирка на Крушевцу доградити и повећати, гдје ће он са изабраницом свога срца у средншту свога војнодства живити.

Све ово Подгоричке је јако обрадовало, те су се радосно одакле повратили.

(Из Главног Одбора за подизање дома умоболнијех)

(Наставак)

Преко окружног Зетског одбора и његових помоћника г. г. писара Пауна Вујошевића, бар Ђуца Доке, Дед Леке и попа Божу Вујошевића приложили су из календарије Зетр бачке и Ораховачке:

Г. г. капетан Мараш Марков 5 фиор.; официр Смаиле Пренетић, Дед Лека. Ми-
раш Ђока, Удо Дедин, Мараш Капу-
љов, пер. Ђето Мирашев, Ђок Мартин, Дед
Љуљан, Том Прелоц, Драг Пренчо, бар.
Љуц Дока, официр Ват Ђон, Мираш
Пренка, Ђето Дуљов, Дек Ула, Бацо
Никашев, Прелоц Вељовић, и бар. Ђек
Ника по 1 фиор.; Дек Иван 80 нов.; Ми-
раш Кошов 50 нов.; Ђумбо Вељовић 60
нов.; Тома Ђеков, Пренташ Лека, Ђек
Лека, Љуц Ђон Матов, Пренчо Ђуров,
Њаља Палев, Кол Уика, Паљок Смаили,
Љуц Ђон Никаши, Зеф Никаш, Нишко
Прелин, Зеф Дик Доци, Луц Преља,
Нило Марковић, Бацо Палев, Ујка Вунов,
и Док Уика по 50 нов.; Ниц Вун 60 нов.;
Ђек Пали, Смаил Вуко, Луц Уика Ђисаћ,
Ник Ђила, Уло Вељовић, Смаил Тома,
Вата Вељов, Смаил Вата, Ђон Никши,
Мираш Ђон, Дедо Марков, Лиљо Марков,
Ват Пали, Вуксан Дедин, Дек Мараш,
Том Марков, Нишко Гилин, Луко Томин
и Пренка Уикин по 50 новчића; Дек
Мараш 40 нов.; Луц Ђон Вељовић, Тома
Пренков, Мараш Марков, Гало Смаилов,
Вуно Лекин, Док Мараш и Бацо Смаилов
по 50 нов.; Мараш Марков 40 нов.; Кол
Перо, Ђоле Нишков, Преља Никши, Бацо
Вунов, Дока Вељовић и Гало Уикин по
50 нов.; Ник Дедо 80 новчи.; Мацо Премов,
Мартин Пренташ, Ђек Мараш, Смаил Тома,
Том Прелока, Лулаш Смака, Њаља Дедин,
Зеф Лека, Марко Љуљан, Ђон Никши и
Смаил Преља по 50 нов.; Нишко Прелин
80 нов.; Ват Мартин, Душ Уика, Ђека
Мирашев, Ђед Чак, Леш Царов, Ник Прен-
ка, Чор Мартин и Нишко Никши по 50 н.

Г. г. капетан Петар Спасојевић, поп
Јован Вујошевић и подкомандир Јован Пе-
ришин по 4 фиор.; писар Новица Попов
2 фиор.; официр Спасоје Јованов и барјак.
Јован Радосавов по 1 фиор.; писар Паун
М. Вујошевић 4 фиор.; Јован Перишин 3
фиор.; Вуле Мићов, Новица Перишин, Паун
Боров, Војин Радованов, Марко Зоков,
Марко Перишин, Бојо Марков, Милош Са-
вов, Мато Божов, Пуниша Или, Никола
Мићов, Лука Николин, Мирко Радованов,
Илија Васов и Никола Савов по 1 фиор.;
Стево Николин, Вељо Синанов, Никола
Јованов, Радун Бешић, Бојо Дедин, Ни-
кола Јанков, Радоња Бацов, Рапо Спахов,
Велиша Радованов, Никола Лукин, Јован
Радоњић, Божина Јанков, Павле Марашев,
Периша Ђаков, Јанко Вукић, Мираш Лу-
лов, Пуниша Ђуров, Улија Перов, Јован
Или, Стојан Ђеков, Рапо Геров, Мушо
Миланов, Иво Ђуров, Станко Рапов,
Милија Милетин, Васо Радошев, Митар
Паунов, Стево Савов, Тома Марков, Лука
Лакши, Пуно Или, Шћено Томов, Милан
Савов, Зеко Паунов, Спахо Марков, Радоња
Ђуров, Никола Јазов, Лука Спахов, Ми-
лија Милов, Петар Вељов, Мирко Марков,
Спасо Ђокић, Милан Спасојевић, Новица
Вељов, Павић Вељов, Јован Гашов и Или-
ја Гашов по 50 нов.; Пуниша Крстов 70
нов.; Ђоко Пунишин, Ђуро Петров, Вељо
Перов, Иван Дулов; Шћено Марашев,
Крето Спасојевић и Милош Или по 30 нов.;
Нико Дулов 40 нов.; Михаило Пренкин
30 нов.; Вељо Отов, Јован Радованов, Пу-
ниша Боров, Пуниша Спахов, Ђоко Савов
и Петар Новов по 10 ока жита; Митар
Спахов 11 ока жита; Милета Јованов,
Ђуро Или и Илија Николин по 10 ока
жита; Митар Радованов 12 ока жита; Ра-
доња Сујов и Вељо Ђокић по 10 ока ж.;
Вуко Мучин 5 ока жита; Бошко Пренкин
3 ока жита; Новица Милићев, Спахо Ни-
колин, Никола Спахов, Мирко Томов, Бошко
Лукин, Ристо Марков, Радоје Николин,
Марко Перов, Рапо Јованов и Новица
Ђуров по 5 ока жита.

Свега фор. 127-30; ока жита 191.

Од пр.: 28526-24, ок. ж. 24797; бр. 175; тиг. 3850.
Укуп.: 28653-54, „ 24988; „ 175; тиг. 3850.
(Наставиће се.)

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

МЛЕТЦИ, 15 марта. — Синоћ је стигао Принети и данас је посје-
тио Билова.

КОПЕНАГЕН, 15 марта. —
Стигла је англиска Краљица.

РИМ, 15 марта. — „Трибуна“
доноси из Млетака, да је састанак
Билова и Принети био врло срда-
чан. Измјена мисли није још исцр-
пљена. Вечерас ће бити друга кон-
ференција. Принети ће утврдити бо-
ље него икад основ италијанске
спољне политике.

СОФИЈА, 16 марта. — Јучер
је био крвав сукоб између турских
и бугарских стража на граници код
Сарача, гдје је био и прошле годи-
не. С обје стране више рањених, је-
дан бугарски подофицир мртав.

ПЕТРОГРАД, 16 марта. — Да-
нев је присио.

БИОГРАД, 16 марта. — Запо-
вједник војске, који је намијенио Ми-
лана, генерал Срећковић, на његову
пропњу отпуштен је и намијенио
га је генерал Марковић.

СОФИЈА, 17 марта. — „Буг.
Агенција“ доноси, да је неистинита
вијест, да се Борис Сарафов налази
у Бугарској, да ту саставља чете
против Турске. Влада је одлучна да
уздржи ред и мир.

АТИНА, 17 марта. — Сједница
у камари јучер је продужена до 6
ура у јутро, одлучивши да настави
послије подна, али не као нову сјед-
ницу, да тако осујети обструкцију
опозиције. Делијани је протестирао
против тог закључка већине, изја-
вивши да ће опозициони посланици
дати колективну оставку. Делијанис
са пријатељима оставио је сједницу.
Држи се да ће Делијанисти опет за-
узети своја мјеста.

ПАРИЗ, 18 марта. — Парла-
ментарни избори, по коначној од-
лици, биће 27 маја.

ПЕТРОГРАД, 18 марта. — Да-
нев је јучер и преко јучер посјетио
Ламздорфа и друге министре.

СИМЛА, 19 марта. — У Па-
њабу влада куга. Умире по 7000 на
мјесец. Узете су мјере против заразе.

КАЈИР, 19 марта. — Прошле
седмиче умрло је 1127 од колере у
Наџаху. Узете су мјере потребите.

РИМ, 20 марта. — „Ђорнале
д' Италија“ доноси интерви са Би-
ловим, који је изјавио, да Њемачка
на Средоземном мору има једини ин-
терес да види ту да се законити
усплив својих савезника развија мирно.
Споразум англо-јапонски и деклара-
ција руско-француска једнако теже
да сачувају цјелокупност Кинаја,
слободу трговине. Арбанашко пи-
тање тиче се специјално Италије и
Аустро-Угарске. Билор је увјерен да
Арбанија неће бити узорк раздора
између те двије државе, јер и једна
и друга жеде уздржати status quo.

ПЕТРОГРАД, 21 мар. — Цар
је ономадне примио Данева.

БЕРЛИН, 21 мар. — „Нордај-
ће“ доноси да ће Цара Вилхелма
заступати при крунисању англиског
Краља Принц Хенрик.

ПАРИЗ, 22 марта. — „Аурор“
довнаје, да ће Валдек-Русо подни-
јети оставку кабинета испред избора,
да покаже апсолутну неутралност
према изборима.

БИОГРАД, 22 марта. — Скуп-
штина је прихватила кредит накнад-
ни од једног милиона за умножење
фективног кадра војске у мирно доба.

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН, 21 марта. — Киче-
нер јавља, да су Инглези код Бош-
сманкопа имали крвава боја са Бу-
рима, и морали су се повући, да се
здруже са главним корпусом, који
је одбио непријатеља. Четири ин-
глеска официра остала су рањена.
Губитци непријатељски озбиљни,
шест заробљено.

ЛОНДОН, 22 марта. — Киче-
нер јавља из Преторије, да је једна
колона у извидници код Дрикул
веста у Трансвалу наишла на 1500
Бура и крваво се с њима борила,
ипак у пркос тешких губитака од-
била је Буре, чији су губитци та-
кођер знатни.

Приватне Објаве.

ОБЈАВА.

Продајемо из слободне
руке нашу кућу, која се на-
лази у улици „Новице
Церовића“ на Цетињу.

За погодбу обратити се
потписатој

браћи: Петар, Митар Почен.

Р. 25

Бр. 11

5-5

Част ми је доставити поштова-
ном грађанству Вароши Цетиња, да
од данас израђујем сваковрсно мо-
биле. Може се наручити парато мат-
или политирани као и разне грађев-
инне столарске по најумјеренијим
цијенама и са гаранцијом

С поштовањем

Драг. С. Павловић.

Р. 37

Бр. 18

3-3

ЧАЧКАЛИЦЕ ЗА ЗУБЕ

разних врста, за 100 свежања
(око 10.000 комада) од 36 нов-
чића па напријед.

ПЕЧУРКЕ ЗА ЈЕЛО, прве врсте,
килограм од 90 новчића
до фиор. 1.30.

Vekoslav Šesek

Sodražica, Kranjska (Austrija)

Шиле се жељезницом и поштом.

Р. 43

Бр. 19

3-3

Продајем

1.) Кућу двокатницу на „Бал-
шића Пазару“, са пространијем ду-
ћаном на свему доњем боју, су пет
камара на горњем спрату, и сувише
кујина и трпезарија, за кућом про-
стран магацин, и прилична авлија.

2.) Кућу на „Балшића Пазару“,
у којој су два пространа дућана, са
дотичним магацинима за кућом и
авлијом.

Обје су ове куће једна уз другу
и имаду улицу иза њих.

3.) Кућу једнокатну од 6. метара
дужине а 4. ширине, која се налази
иза Државне куће, гдје је смјштена
Војна музика.

4.) 1/4 млина у Ободу.

5.) Покућство и намјештај кут-
њи, робу из дућана и магацина, са
попустом од 20%.

У исто вријеме молим бев рав-
лике све своје дужнике, да ми у
року од мјесец дана измире што ми
која дугује, да бих могао поравнати
своје рачуне, иначе бићу приморан
предати их Суду.

Цетиње, 22 марта 1902 год.

Васо Шипер.

Р. 142

Бр. 22

1-3

ОБЈАВА

Моју двокатну кућу постојећу
у Привременској улици Маркове варо-
ши износим својевољно на продају.

Кућа је од новог материјала,
дуга 15 метара, на горњем спрату
има 5, а на доњем 3 уређене собе и
три дућана који се офитавају. У
правцу исте куће с противне стране
у Биоградској улици постоји друга
моја једнокатна кућа, дуга 20 ме-
тара с три дућана који се такође
офитавају, те тако међу овима дола-
ви слободна и пространа авлија.

Ко би све то желио купити,
нека се обрати потписатоме најдаље
до 10 априла ове год.

Подгорица, 20 марта 1902.

Др. Ђ. Стефанели.

Р. 96

Бр. 23

1-2

Најучтивије позивам све моје
дужнике, који ми дугују, да ми до
15. Априла ове године изволе дуг
исплатити, како бих могао и ја по-
равнати рачуне са мојим кредитори-
ма, у противном случају, бићу
приморан тражити путем Суда

Цетиње 22. Марта 1902.

С поштовањем

Јово А. Поповић.

Р. 45

Бр. 24

1-2